

TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI
ULUSLARARASI İLİMLER AKADEMİSİ

XIII. Uluslararası Sempozyum Bildirileri

I cilt. No 1. şubat, 2023

**TÜRK DÜNYASI ARAŞTIRMALARI
ULUSLARARASI BİLİMLER AKADEMİSİ**

**XIII. ULUSLARARASI
SEMPOZYUM BİLDİRİLERİ**

I. cilt, №1
Biyoloji ve Tıp Bilimleri, Ekonomi, Teknik

**Ankara // Türkiye
2023**

Sempozyum Onursal Başkanı:

Vali, Prof. Dr. Bahaeddin GÜNEY

Sempozyum başkanı:

Prof. Dr. Nail TAN

Genel Sekreter:

Dr. Coşkun MUTLU

Sempozyum Bilim Kurulu

Prof. Dr. Vahit ÇİFTÇİ; Prof. Dr. Mehmet Fatih CAN; Dr. Hasan GÜNEŞ;

Prof. Dr. Zekeriya DEMİR; Prof. Dr. Veliçko Oleq MİKOLAYOVIÇ;

Prof. Dr. E.B. İSGENDERZADE; Prof. Dr. Manfred KOCHSIEK;

Prof. Dr. Aleksandr KOZLOV; Dr. Çağatay YEŞİLBAĞ; Prof. Dr. Rami HASİD;

Prof. Dr. Umut SÜSLÜ; Prof. Dr. Luca CARDİNALİ; Prof. Dr. Viktor SCHARY;

Prof. Dr. V.P. RASSOXİN; Prof. Dr. Rimantas BUDRİS; Prof. Dr. Hakan GÜR;

Dr. Murat EYÜBOĞLU; Prof. Dr. Kürşat YILMAZ; Dr. Şaban GÜL

Bu kitabın yayın hakkı Sempozyum Düzenleme Kurulu'na aittir ve tüm yayın hakları saklıdır. Bildirilerin bilimsel içerikleriyle ilgili sorumluluk yazarlarına aittir. Bu eserin herhangi bir bölümünün kopya edilmesi, başka dillere tercüme edilmesi, basılması ve çoğaltılması Sempozyum Düzenleme Kurulu'nun iznine bağlıdır. Kaynak gösterilmek suretiyle alıntı yapılabilir.

şubat, 2023

ISBN

978-975-8951-87-19

Dizgi – Mizampaj – Baskı

Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Ş

Konur Sok. 669. Kızılay - ANKARA

Tel: 0.312.425 93 53 Fax: 0.312.419 44 43

- İÇİNDEKİLER -

Türk Dünyasında Yılın Adamı: Azerbaycanlı Prof. Dr. Ferman Zeynalov.....	5
--	---

BİYOLOJİ VE TIP BİLİMLERİ

F.H. Zeynalov

Universal properties of Human Language in the Light of Natural phenomena.....	11
---	----

*S.T. Nazarbekova, A.T. Kuvatbayev, A.Zh. Childibayeva,
M.S. Kurmanbayeva, B. Mendygaliev*

Features of the vegetation cover of pastures desert steppes.....	21
--	----

I.N. Lykov

Environmental and physiological and hygienic aspects of the use of drinking water by schoolchildren of the city of Kaluga (Russia).....	25
---	----

I.I. Kochish, A.V. Shtaufen, M.Y. Volkov, T.V. Zabolockaya, A.N. Razin

The effect of aerosol of the alkoperit disinfectant on the clinical indicators of rabbits.....	29
--	----

EKONOMİ BİLİMLER

A.A. Kireyeva

The Formation of Information Technology Clusters in Kazakhstan: System and Structured Approaches.....	34
---	----

Z. Bingül

Packaging waste management in Iğdir	42
---	----

Z.A. Azizov

Stratejik yol haritasının (SYK'nın) uygulanması üzerine mülhazalar.....	48
---	----

A. Nurgalieva, B. Korabaev, S. Imanbayeva, G. Kerimbek

Foreign experience of social infrastructure development	54
---	----

R. Ekmekci

New era sport sponsorship in Turkey.....	59
--	----

TEKNİK BİLİMLER

Y. Özüpak, E. Aslan, M. Mamiş

Fotovoltaik enerji santrallerinde panel verimini artırma teknikleri	65
---	----

A. Büyüksaraç, M. Aydın, E. Işık, A. Ulu

Mühendislik çalışmalarında yapay zekâ uygulamaları	72
--	----

Y. Üser, H. ACAR

Rotor direncinin anlık ayarlanması ile indüksiyon motorlarının dolaylı alan odaklı kontrolü.....77

Ş. Aliyev, İ. Veliyev, K. Salmanova

Püre konsentasyonu hazırlanması sürecinin modelleştirilmesi.....82

Y. Gökalp, E. İlhan, S. Aslanlar

Otobüs iskelet yapısındaki kaynak girdisi nedeniyle oluşan çarpılmaların giderilmesinde uygulanan geleneksel yöntemle, titreşimle gerilim giderme yönteminin karşılaştırılması86

TÜRK DÜNYASINDA YILIN ADAMI: AZERBAJYANLI PROF. DR. FERMAN ZEYNALOV

29 Ocak 1944'te Cebrayıl ilçesine bağlı Hasangaydı köyünde doğdu.

Hacılı yedi yıllık ve Şukurbeyli köyü ortaokullarında okudu.

1961'de MFAkhundov'un adını taşıyan Azerbaycan Pedagoji Diller Enstitüsü Batı Avrupa Dilleri Fakültesi İngilizce bölümüne girdi.

1963-1966 yıllarında orduda görev yaptı.

1964'te Tiflis'teki çavuş okulunda okudu.

1965 yılında birlik komutanı oldu. Büyük Vatan Savaşı'ndaki Zaferin 20. yıldönümü vesilesiyle Onur Nişanı ve Jübile Madalyası ile ödüllendirildi.

1966 yılında çavuş olarak çalıştı.

1966-1969 yıllarında Enstitü'de eğitime devam etti.

1969 yılında Enstitü'den onur derecesiyle mezun oldu ve Enstitü Bilim Kurulu kararı ile Fonetik Bölümünde öğretmen olarak kaldı.

1973 yılında İngiliz Fonetik Bölümünde

öğretmenlik mesleğine devam etti.

1973 yılında İngilizce Fakültesi'nde TEC temsilcisi oldu.

1974 yılında İngilizce Fonetik Bölümü'ne öğretim üyesi seçildi.

1974'te "Bilimsel eserler"de "Vurgu ve İngilizce'deki bazı fonetik olaylardaki bağlantı" başlıklı ilk makalesi yayınlandı.

1978 yılında Minsk Yabancı Diller Enstitüsü'nde kursa katıldı ve enstitünün deneysel-fonetik laboratuvarında doktora tezinin bir bölümünü tamamladı.

1982 yılında Moskova'da Maurice Torez'in adını taşıyan Moskova Devlet Pedagoji Yabancı Diller Enstitüsü'nde tazeleme kursuna katıldı ve tezini tamamladı.

Mayıs 1984'te Tiflis Devlet Üniversitesi'nde "İngilizce ve Azerice (Rusça) cümle vurgusunun fonetik özelliklerinin karşılaştırmalı analizi" (German, Türkçe) konulu tezini savundu.

1984 yılında İngilizce Fakültesi'nde TEC başkanlığına seçildi.

1984 yılında "Bilimle Bağlı Hayat" başlıklı makalesi "Bilim" gazetesinde (2 Kasım) yayınlandı (Doçent A. Hüseyinov, yüksek lisans öğrencisi A. Caferov).

1988 yılında Pyatigorsk Yabancı Diller Enstitüsü'nde kurs keçti.

1992 yılında doçent unvanını aldı.

1992'de ilk tezi yurtdışında İngilizce olarak yayınlandı (İran, Tebriz-Bakü ortak konferansı).

1993 yılında "Konuşma pratiği üzerine orfotonetik metinlerin toplanması" başlıklı bir ders kitabı yayınlandı.

1994 yılında "İngiliz dilinin fonetiği üzerine uygulama" başlıklı bir ders kitabı yayınlandı.

1996 yılında "İngilizce Orfotonik Alıştırılmalar" başlıklı bir ders kitabı yayınlandı.

1996 yılında "İngiliz ve Azerbaycan dillerinde aksanın ritmik ve melodik özellikleri" başlıklı bilimsel ve pratik içerikli bir ders kitabı yayınlandı (ortak yazarlar: A. Ahundov, S. Babayev).

1997 yılında "Kristalografi Işığında Büyük Azerbaycan Kültürü" kitabı yurtdışında (ABD) yayınlandı.

1998 yılında İngilizce Telaffuz ve Yazım Denetimi kitabı yayınlandı.

1999 yılında dilbilimcilerin ve filozofların ilgisini çeken "Dil ve Gerçeklik:

Sistem ve Yapısal İlişkiler" başlıklı bir monografi yayınladı. Monografi bir teori (helo-ritmik) ve bir fonetik (fonogenetik) yasa ortaya koydu ve bunlar bilimsel-teorik ve pratik bir bakış açısıyla doğrulandı.

1999'dan 2003'e kadar dört makale yurtdışında (ABD) İngilizce olarak yayınlandı.

2001 yılında "Dillerin yapısal çeşitliliği sorunu ve ritmik yapıların izomorfizmi" (German dili ve dil teorisi) konulu doktora tezini savundu.

2002 yılında Uluslararası Mirza Kazımbay-200 Konferansında konuşma yaptı.

2003 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Yüksek Öğretim Komisyonu kararı ile Filoloji Doktoru unvanını aldı.

2003 yılında, Kitap I ve Kitap II, Pratik İngilizce fonetiği yayınlandı.

2005 yılında Cafer Jafarov'un 100. yıldönümüne adanmış bir konferansta konuşma yaptı.

2005 yılında Uluslararası "Modern Dilbilimin Sorunları" konferansında konuşma yaptı.

TDAUIA XIII. Uluslararası Sempozyum Bildirileri

2005 yılında Uluslararası Çeviri ve Ulusötesi Süreçler Konferansı'nda konuşma yaptı.

2006 yılında Birinci Türkoloji Kongresi'nin 80. yıldönümüne adanan Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

2006 yılında "Tagiyev okumaları" Uluslararası Konferansı'n-da konuşma yaptı.

2007 yılında "Modern Dilbilimin Sorunları" Uluslararası Konferansı'nda konuşma yaptı.

Kitap I ve Kitap II, Pratik İngilizce fonetik, 2007'de yeniden yayınlandı.

2009 yılında bilimsel etkinliğini yansıtan bir makale yayınlanmıştır (Azerbaycan Yabancı Diller Dergisi, 2009, №2, Prof. F.Y. Veyselli ile ortaklaşa).

2009 yılında Vektor Uluslararası Bilim Merkezi Ödül Komisyonu kararı ile "XXI. Yüzyılın Azerbaycanlı Aydınları" Uluslararası Projesinin birincisi oldu.

2009 yılında İngilizce Fonetik Anabilim Dalı başkanlığına seçildi.

2010 yılında "Kültürlerarası Diyalog" Uluslararası Konferansı'nda konuştu.

2010 yılında yurtdışında (Gürcistan) "Farklı bilgi sistemlerinde izomorfizm üzerine" başlıklı bir makale yayınlandı.

2010 yılında profesör unvanını aldı.

2010-2011 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Yüksek Öğretim Komisyonunda filolojik bilimler uzmanı olarak görev yaptı.

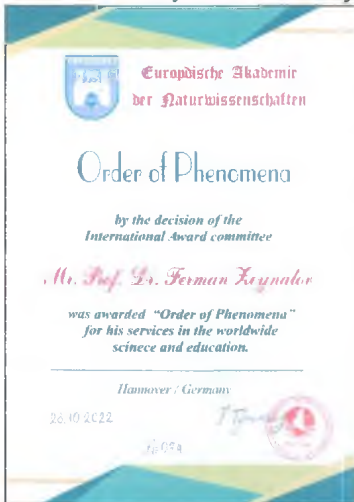
2011 yılından bu yana Azerbaycan Diller Üniversitesi'nde German dilleri üzerine tezleri savunan Savunma Konseyi üyesidir.

2013 yılında Haydar Aliyev'in 90. yıldönümüne adanmış Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

2014 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı'nın "İleri Eğitim Görevlisi" unvanını aldı.

2015 yılında prof. S.A. Abdullayev'in büyük ölçekli çalışması "Fuzzy Linguistic Experience" (2013) (ortak yazar A. Jafarov) hakkında kapsamlı bir inceleme yazdı ve görüş kitap halinde yayınladı.

2016 yılında "Bilişsel ve Uygulamalı Dilbilimin Güncel Sorunları" konulu Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

TDAUİA XIII. Uluslararası Sempozyum Bildirileri

2005 yılında Uluslararası Çeviri ve Ulusötesi Süreçler Konferansı'nda konuşma yaptı.

2006 yılında Birinci Türkoloji Kongresi'nin 80. yıldönümüne adanan Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

2006 yılında "Tagiyev okumaları" Uluslararası Konferansı'n-da konuşma yaptı.

2007 yılında "Modern Dilbilimin Sorunları" Uluslararası Konferansı'nda konuşma yaptı.

Kitap I ve Kitap II, Pratik İngilizce fonetik, 2007'de yeniden yayınlandı.

2009 yılında bilimsel etkinliğini yansıtan bir makale yayınlanmıştır (Azerbaycan Yabancı Diller Dergisi, 2009, №2, Prof. F.Y. Veyselli ile ortaklaşa).

2009 yılında Vektor Uluslararası Bilim Merkezi Ödül Komisyonu kararı ile "XXI. Yüzyılım Azerbaycanlı Aydınları" Uluslararası Projesinin birincisi oldu.

2009 yılında İngilizce Fonetik Anabilim Dalı başkanlığına seçildi.

2010 yılında "Kültürlerarası Diyalog" Uluslararası Konferansı'nda konuştu.

2010 yılında yurtdışında (Gürcistan) "Farklı bilgi sistemlerinde izomorfizm üzerine" başlıklı bir makale yayınlandı.

2010 yılında profesör unvanını aldı.

2010-2011 yıllarında Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanına bağlı Yüksek Öğretim Komisyonunda filolojik bilimler uzmanı olarak görev yaptı.

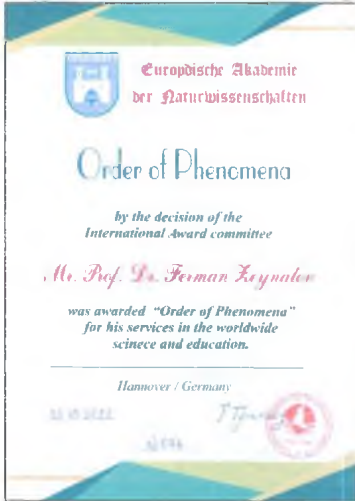
2011 yılından bu yana Azerbaycan Diller Üniversitesi'nde German dilleri üzerine tezleri savunan Savunma Konseyi üyesidir.

2013 yılında Haydar Aliyev'in 90. yıldönümüne adanmış Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

2014 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Eğitim Bakanlığı'nın "İleri Eğitim Görevlisi" unvanını aldı.

2015 yılında prof. S.A. Abdullayev'in büyük ölçekli çalışması "Fuzzy Linguistic Experience" (2013) (ortak yazar A. Jafarov) hakkında kapsamlı bir inceleme yazdı ve görüş kitap halinde yayınladı.

2016 yılında "Bilişsel ve Uygulamalı Dilbilimin Güncel Sorunları" konulu Uluslararası Konferansta konuşma yaptı.

2016 yılında, Uluslararası İngiliz Dilbilimi Dergisi'nde (Cilt 6, № 1) yurtdışında "Doğal olayların ışığında insan dilinin evrensel özellikleri" başlıklı büyük bir makale yayınlandı.

2016 yılında hakkında "Bilimi Mabed Bilen Bilim Adamı" başlıklı bir makale yayınlandı (525. Gazete, 8 Ekim, Doçent, Yazar-Şair O.Abbas).

2018 yılında III. Uluslararası "Uygulamalı Dilbilimin Modern Sorunları" konferansında konuşma yaptı.

2018 (Mart) yılında Türk Dünyası Araştırmaları Uluslararası Bilimler Akademisi Akademik Üyesi seçildi.

2018 yılında Türk Dünyası Araştırmaları Uluslararası Bilimler Akademisi tarafından "Altın Yıldız" madalyası ile ödüllendirildi.

2018 yılında Atatürk Uluslararası Ödülü'ne layık görüldü.

2018 yılında Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi'ne (Hanover, Almanya) Akademik üye seçildi.

2018 (Aralık) yılında, dünya bilimine hizmetlerinden dolayı Birleşmiş Milletler Kamu Konseyi Komitesi (UNCOPA) tarafından "Bilim ve Barış Elçisi" Uluslararası Onursal unvanına layık görüldü.

2018 yılında başarılarından dolayı Türk Dünyası Uluslararası Bilimler Akademisi tarafından "Türk Dünyasında Yılın Bilim İnsanı" ödülüne layık görüldü.

Mayıs 2019'da International Journal of Advanced Research 7 (14), s.61-69'da 7,08 reytingle "İnsan dillerinin çeşitlilik göstermesine neden olan nedir" başlıklı geniş çaplı bir makale yayınladı.

2019 yılında kendisi hakkında "Dilbilimde parlak imza" başlıklı bir makale yayınlandı (525. Gazete, 10 Temmuz, Doç. Dr. A.Aliyev).

2019 yılında dünya bilimine ve eğitimine yaptığı katkılardan dolayı "Avrupa Fahri Bilim Adamı" diploması aldı.

2019 yılında Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda, Advances in Social Sciences Research Journal of the United Kingdom adlı dergi Ferman Zeynalov'a, onun bilimsel katkılarından dergilerinde yararlanma isteklerini dile getiren bir mektup yazdı.

2019 yılında hakkında

"Cebrayil'den Başlayan Hayat Yolu - Hasangaydı" ("Ulusal Miras" dergisi, Eylül-Ekim №029-030, Doç. Dr. A.Aliyev) başlıklı bir makale yayınlandı.

2019 yılında, dünya bilim ve eğitimine yaptığı hizmetlerden dolayı Birleşmiş Milletler Kamu Konseyi Komitesi (UNCOPA) tarafından Avrupa'ya Hizmet Nişanı ile ödüllendirildi.

2020 yılında, dünya bilim ve eğitimine yaptığı hizmetlerden dolayı Birleşmiş Milletler Kamu Konseyi Komitesi (UNCOPA) tarafından Avrupa Lider Nişanı ile ödüllendirildi.

2020 yılında dünya bilim ve eğitimine yaptığı hizmetlerden dolayı UNCOPA ve Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi tarafından "XXI Yüzyılın Ünlü Bilim İnsanı" Uluslararası Diploması ile ödüllendirildi.

2020 yılında Türk Dünyası Araştırmaları Uluslararası İlimler Akademisi tarafından Türk Dünyası bilim ve eğitimine yaptığı hizmetlerden dolayı kendisine "Büyük Altın Yıldız" madalya verildi.

2020'de, İngilizce pratik fonetik Kitap I, Kitap II'nin ikinci, gözden geçirilmiş baskısı yayınlandı.

2021 yılında Farman Zeynalov, Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi tarafından "Yüzyılın Önde Gelen Bilim İnsanı" unvanına layık görüldü ve aynı yıl UNCOPA tarafından "Korifey" Nişanı ile ödüllendirildi.

2021 yılında Almanya'nın Hanover kentinde faaliyet gösteren Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi tarafından yayınlanan biyografik ansiklopedide Prof. Dr. Farman Zeynalov'un bilimsel-pedagojik faaliyetleri hakkında biyografik bilgilere yer verilmiştir.

2021 yılında prof. Dr. Farman Zeynalov, Birleşik Krallık (İngiltere) bünyesinde faaliyet gösteren "Advances in social sciences Research dergisi"nde "Rhythm: Types, Hierurchy and Language Diversity" başlıklı 20 sayfalık büyük bir makale yayınladı.

2022 yılında Prof. Dr. Zeynalov, Türk Dünyası bilim ve eğitimine yaptığı hizmetlerden dolayı Diploma ile ödüllendirildi.

2022 yılında (Haziran) Prof. Dr. Farman Zeynalov, İtalya Uluslararası Ekonomik ve Sosyal Bilimler Akademisi tarafından "Akademik Diploma" ile ödüllendirildi.

2022 yılında (Ekim) Prof. Dr. Farman Zeynalov, Almanya'nın Hannover şehrinde faaliyet gösteren Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi tarafından Fenomen Nişanı ile ödüllendirildi.

2022 yılında (Kasım) Prof. Dr. Farman Zeynalov, Bağımsız İsrail Bilimleri Geliştirme Akademisi Başkanlığı kararıyla Akademi akademisyenliğine seçildi.

2023 yılında (Ocak) Prof. Dr. Farman Zeynalov, 2022 yılındaki Uluslararası başarılarından dolayı Türk Dünyası Araştırmaları Uluslararası İlimler Akademisi tarafından "Türk Dünyasında Yılın Adamı" Uluslararası diplomasına ve "İstiklal Nişanı"na layık görüldü.

2004-2021 yıllarında Felsefe Doktoru programında 8 PhD doktora öğrencisine danışmanlık yaptı. Bir Filoloji üze Bilimler Doktoru programındaki tezin bilimsel danışmanlığını yaptı. Doktora öğrencilerinden biri Yemen Cumhuriyeti vatandaşıdır.

